

Το Πάσχα στην Ελατόβρυση, αλλά και στα υπόλοιπα χωριά του Δήμου Αποδοτίας εορταζόταν με ιδιαίτερο τρόπο κατά το παρελθόν. Δυστυχώς, εκείνα τα πασχαλινά έθιμα δεν τηρούνται πια. Αξίζει, ωστόσο, να τα θυμηθούμε και να ελπίσουμε ότι κάποτε θα αναβιώσουν ξανά.

Εορτή του Λαζάρου

Η ημέρα αυτή συμπίπτει πάντοτε να εορτάζεται την Άνοιξη, όταν υπάρχουν άφθονα λουλούδια. Πέντε κορίτσια καλλίφωνα ή τέσσερα κορίτσια κι ένα αγόρι πήγαιναν στα σπίτια (αντίθετα με τα κάλαντα των Χριστουγέννων, όποτε πήγαιναν τέσσερα αγόρια και ένα κορίτσι). Γι' αυτό η γιορτή του Λαζάρου είναι κατ' εξοχήν γιορτή των κοριτσιών. Τα κορίτσια αυτά, οι λεγόμενες Λαζορούδισες, μπορεί να ήταν δυο και τρεις παρέες.

Οι Λαζορούδισες στόλιζαν ένα καλάθι με λουλούδια και αν είχαν ένα αγόρι στην παρέα, τότε το κουβαλούσε αυτός, αλλιώς με τη σειρά. Από το πρωί άρχιζαν να γυρίζουν το χωριό. Έμπαιναν στο κάθε σπίτι και άρχιζαν να τραγουδούν το Λάζαρο. Τραγουδούσαν ανάλογα με το ποιο κάθονταν στο σπίτι. Από τα τραγούδια που θα διαβάσετε παρακάτω θα αντιληφθείτε αμέσως γιατί σε κάθε σπίτι άλλαζαν τα λόγια.

Κατ' αρχήν σ' όλα τα σπίτια λέγανε σαν εισαγωγή τα εξής λόγια:

Καλώς σάς ηύρε ο Λάζαρος χιλιώ καλώς σάς ηύρε
με τάσπρα με τα κόκκινα με τάμορφα λουλούδια
Και τη Λαμπρή καλόκαρδοι και καλοκαρδισμένοι.

Μετά έλεγαν ένα κομμάτι αφιερωμένο στο νοικοκύρη του σπιτιού:

Αφέντη στα σαράγια σου χρυσά καντήλια φέγγουν
χωρίς λαδάκι και κεριά φέγγουν την αφεντιά σου
από τις πόρτες σου φέγγουν τη γειτονιά σου
κι απ' τα παραθύρια σου φέγγουν τον κόσμο ούλο.

Ακολουθεί το στιχάκι αφιερωμένο στην νοικοκυρά:

Κυρά χρυσή κυρά αργυρή, κυρά καμαρωμένη
κυράμ σίντας στολίζεσαι να πας στην εκκλησιά σου
βάνεις τον ήλιο πρόσωπο και το φεγγάρι στήθος
και τον καθάριο αυγερινό μαλαματένια βούλα
και την ολοπλούμιστη οχιά γιορτάνι στο λαιμό σου

Στη συνέχεια οι Λαζορούδισες λέγανε στα άλλα σπίτια ανάλογους στίχους με τα πρόσωπα που ήταν στο κάθε σπίτι που μπαίνανε. Σε όλα σχεδόν τα σπίτια λέγανε στους στίχους για το νοικοκύρη και για τη νοικοκυρά. Κατόπιν λέγανε ανάλογα και τα παρακάτω:

- 1) Αν στο σπίτι που μπαίνανε είχαν και παιδί, λέγανε ανάλογα λόγια για τα παιδιά.
- 2) Αν στο σπίτι βρισκόταν νιόπαντρο ζευγάρι, λέγανε λόγια ευτυχίας γι' αυτό.
- 3) Αν στο σπίτι βρισκόταν αρραβωνιασμένος ή αρραβωνιασμένη, λέγανε λόγια για τους

αρραβωνιασμένους και για τα στέφανά τους.

4) Αν στο σπίτι ήταν γιος ανύπαντρου ή κόρη ανύπαντρη, λέγανε λόγια καλά και καλή παντρεία.

5) Αν στο σπίτι υπήρχε μωρό, λέγανε λόγια για το μωρό.

6) Αν στο σπίτι ήταν ο πατέρας ή γιος ξενιτεμένος, λέγανε λόγια ευχάριστα για τον ερχομό τους.

7) Όταν έφθαναν στο σπίτι του αναγνώστη, ψάλτη, δασκάλου και γραμματικού του χωριού, λέγανε ανάλογα λόγια.

8) Όταν έφθαναν στο σπίτι του παπά έλεγαν λόγια σχετικά με το αξίωμα του.

9) Τέλος, όταν έφθαναν στο σπίτι του τσοπάνη, λέγανε τα παρακάτω λόγια:

Σε τούτα τα γιδομαντριά τα καγκελοπλεγμένα
που μπαινοβγαίνουν χίλια πρόβατα και δυο χιλιάδες γίδια
που σαν τα μερμήγκια περπατούν σαν τα μελίτσια βάζουν.

Να εισθε πάντα καλά και να τα καμαρώνετε

Πολλά είπαμε, χρονιά πολλά και του χρόνου.

Και το καλάθι όλο γέμιζε αυγά από τα φιλοδωρήματα των σπιτονοικοκυρήδων που έδιναν όσο περισσότερα αυγά είχαν εκτός από τα νομίσματα. Γίνεται εδώ γνωστό ότι οι Λαζαρουήδες έδειχναν όλη την τέχνη του τραγουδιού τους ιδίως στα σπίτια που είχαν ανύπαντρο γιο. Παρατηρούμε ότι και το τραγούδι αυτό είναι μεγαλύτερο από τα άλλα. Όλα τα κορίτσια αυτής της παρέας ήταν ανύπαντρα, γι' αυτό και φρόντιζαν να τραγουδήσουν όσο καλύτερα μπορούσαν, πιστεύοντας ότι έτσι θα συγκινήσουν τον ανύπαντρο γιο. Αν προσέξει κανείς θα δει ότι όλα αυτά τα τραγούδια γράφτηκαν κυρίως κατά τη διάρκεια της μακρόχρονης σκλαβιάς και έχουν έντονη τη σφραγίδα αυτής της περιόδου.

Μεγάλη Πέμπτη

Τη Μεγάλη Πέμπτη η λειτουργία γινόταν απόγευμα. Όλες οι νοικοκυρές ετοίμαζαν τα κόλλυβα και τα ψυχούδια (μικροί άρτοι ξεροψημένοι ένα για κάθε ψυχή). Έβαζαν τα κόλλυβα σε πιάτο ή μικρή γαβάθα, από πάνω το πρόσφορο που θα προσκόμιζε ο παπάς και τα ψυχούδια αρμαθιασμένα σε μια κλωστή όλα μαζί. Τα πήγαιναν στην εκκλησία και τα παρέδιδαν στον παπά. (Τα ψυχούδια έμεναν εκεί ως τη Δευτέρα της Λαμπρής, οπότε ο παπάς που στο μεταξύ είχε γράψει ελαφρά πίσω από κάθε αρμάθα με ψυχούδια το όνομα της οικογένειας, φώναζε τα ονόματα και τα παράδινε). Μ' αυτό πίστευαν οι χωριανοί μας ότι τα ψυχούδια θα τα έπαιρναν οι πεθαμένοι τη βδομάδα της Λαμπρής μετά την Ανάσταση του Κυρίου, που όλοι δήθεν καταδικασμένοι και μη ήταν ελεύθεροι να τα φάνε. Αργά το απόγευμα τελείωνε η λειτουργία (ο παπάς έμενε νηστικός ως τη λειτουργία για να λειτουργήσει το απόγευμα). Στο τέλος της λειτουργίας ο παπάς άνοιγε τη φυλλάδα του που είχε όλους τους πεθαμένους γενεές γενεών γραμμένους για όλες τις οικογένειες και μνημόνευε όλα τα ονόματα ένα ένα. Όλοι όσοι άκουγαν τα ονόματα πετούσαν μετάλλια χρήματα σε ένα τασάκι. Μετά μοιράζονταν τα κόλλυβα και έφευγαν όλοι για τα σπίτια τους.

Μεγάλη Παρασκευή

Ημέρα γενικού πένθους. Στα σπίτια τότε το εξέταζαν και δεν έστρωναν τραπέζι. Στο πόδι έπαιρναν όλοι κάτι και έτρωγαν χωρίς λάδι. Η καμπάνα χτυπούσε πένθιμα. Ο παπάς όλο το πρωινό γύριζε στα σπίτια και έλεγε χρόνια πολλά κατά το έθιμο και το κάθε σπίτι του έδινε

αυγά, το λιγότερο ένα ζευγάρι.

Ανάσταση

Το πρωί της Κυριακής του Πάσχα λίγο πριν από τα μεσάνυχτα κτυπούσαν οι καμπάνες της Αγίας Τριάδος και του Άη Θανάση και οι χωριανοί λαμπροφορεμένοι, κρατώντας φαναράκια και δαυλιά αναμμένα, τραβούσαν για την Εκκλησία. Ο παπάς λαμπροφορεμένος και αυτός (με τα καλά του άμφια, αν είχε βέβαια τέτοια), μέσα στο ιερό περίμενε όλο το χωριό. Από καιρό σε καιρό ρωτούσε: «Ήρθαν όλοι;» Όταν οι επιτροπιοί τον πληροφορούσαν ότι ήρθαν πραγματικά όλοι (έπρεπε να έρθουν όλοι, γιατί το είχαν σε κακό αν κάποιος απουσίαζε, μάλιστα αν έλειπε καμιά οικογένεια αμέσως η επιτροπή του ναού έπρεπε να εξακριβώσει τι συμβαίνει, μήπως δηλαδή συνέβαινε καμιά ασθένεια), τότε δινόταν το σύνθημα και ο παπάς έβγαινε από την εκκλησία, πήγαινε στην ανατολική πλευρά της εκκλησίας, ανέβαινε στο πεζούλι της μάντρας και, όταν ήταν η κατάλληλη ώρα διάβαζε όσο μπορούσε δυνατότερα και καλύτερα το Ευαγγέλιο της Ανάστασης. Μετά άρχιζε το «Χριστός Ανέστη». Εκείνη τη στιγμή, όλοι οι χωριανοί που είχαν στα σελάχια τους κουμπούρες τις τραβούσαν και έριχναν σε κάθε «Χριστός Ανέστη». Μετά έμπαιναν στην εκκλησία και άρχιζε το ομαδικό «Χριστός Ανέστη». Όταν κατά τα χαράματα τελείωνε η λειτουργία, ασπάζονταν οι χωριανοί αναμεταξύ τους λέγοντας το «Χριστός Ανέστη» και του χρόνου.

Γύριζαν στο σπίτι, έτρωγαν τη φτωχική τους μαγειρίτσα και λίγο αργότερα μαζεύονταν κατά γειτονιές και συγγένειες και έψηναν το αρνί τους, στην προκειμένη περίπτωση το κατσίκι από τη μανάρα τους. Το απόγευμα γινόταν η λειτουργία της «Αγάπης», η οποία γινόταν σαν πανηγύρι του χωριού.

Λαογραφικό Μουσείο Ελατόβρυσης Αποδοτίας